

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMŪVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
NÉMETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. ZÖR.

II. ÉVF.

A. SZOROZAT.

6. SZÁM.

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŪJTSD KÖNYVTÁRBA!

JUHÁSZATUNK JÖVŐ IRÁNYAI

RTA:

PÖHL HENRIK

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESŪLET
TANGAZDASÁGÁNAK FELŪGYELŐJE

FŪZESSÉRY ÉS TÁRSA

GYAPJŪNAGYKERESKEDŐ CÉG

BUDAPEST, IX. KER., ŪLLŐI-ŪT 25. SZ

TELEFONSZÁM: 866-04

TÁVIRATI CÍM: »LANIPELLE«

GYAPJŪT VESZ minden mennyiségben. Elővételben is,
70-80% kamatmentes előleggel.

1929. évben megjelent füzetek:

1. *Horváth Jenő*:

**A gazdasági munkaszerződések
megkötésének szabályairól.**

2. *Dr. Károly Rezső*:

A kigazda könyvvezetése.

3. *Dr. Ormándy János*:

**A gazdát érintő adóügyi jog-
orvoslatról.**

4. *Németh József*:

**A konyhakert berendezése és ki-
használása.**

5. *Faber Sándor*:

A talaj téli élete.

Juhászatunk jövő irányai.

Írta: **Pöhl Henrik,**

az Országos Magyar Gazdasági Egylet taggazdaságának felügyelője.

Az általánosan ismert gazdasági helyzet, amely talán a mezőgazdaságot sújtja leginkább, a juhtenyésztő gazdatársadalmat is arra kényszerítette, hogy üzemvitelébe új, gazdaságosabb formákat állítson be.

A jövedelmező termelés kérdésének megoldása a régi utakon már alig lehetséges. „Sokat, jól és olcsón termelni“ jelszóval indultak neki a gazdasági küzdelmeknek a juhászatok is. Ez elvek alapján felépített tenyésztési politikától a gyakorlatban eredmény csak akkor várható, ha a juhászatok teljesen a piac igényeihez igazodnak, mert csak így remélhető, hogy a juhászati termékek biztos és jó elhelyezésre találnak.

A juhtenyésztésben rejlő nagy értékek kihasználása csak akkor biztosítható, ha helyesen választjuk meg a tenyészirányt. A tenyésztésbe vett birkának pedig megadjuk mindazokat az életfeltételeket, amelyeket annak fajtatulajdonsága megkíván.

Annak a kérdésnek eldöntésére, hogy adott viszonyok között melyik juhajtának a tenyésztése a leggazdaságosabb, több tényező van befolyással. Tekintetbe kell vennünk azt, hogy a juhászati termékek egyáltalában nem a helyi piachoz kötöttek és ezeknek ára mindenkor a világpiaci forgalom szerint alakul ki. A magyar gyapjú árát leginkább a londoni júliusi árverés szokta szabályozni és a viszonylagos áralapot is megjelölni.

Ugyanitt dől el a tengerentúli gyapjútermés minőségének és mennyiségének tekintetbevételével az is, hogy mely gyapjúfajta az, amely a feldolgozóipar részéről nagyobb keresletnek örvend.

A juhtejtermékek, a hizott birka és a juhbőr árának kialakulása is ugyancsak a külföldi piacok felvevőképességének és igényének befolyása alatt áll.

A juhtenyésztő gazda tehát csak akkor tudja a megfelelő tenyészirányt helyesen kiválasztani, ha ismeri a bel- és külföldi piacok helyzetét, azok kívánságait és ha egyéb körülmények is olyanok, hogy a tenyésztésre kiválasztott juhajtát termelőképességét nem érintik hátrányosan a természeti viszonyok.

Mielőtt a gazda juhtenyésztésének alapját megvetné és a megfelelő fajta kiválasztásában is döntene, tisztában kell azzal lennie,

hogy a juhtenyésztés nem cél a mezőgazdasági üzemben, hanem csak eszköz a gazdaság jövedelmének emelésére. Sőt vannak esetek, amidőn a juhtenyésztésnek a gazdaság üzemi keretén belül semmi komoly hivatása nincsen. Más állattenyésztési ágazattal a versenyt fel nem veheti, mert nemcsak hogy kevesebb jövedelmet hoz, de esetleg fenntartása veszteséggel is járhat. Ennek ellenére a megváltozott gazdasági helyzet mégis mindinkább a juhtenyésztés felé terelte a figyelmet, ennek azonban kézenfekvő okai vannak.

Csonka-Magyarország területviszonyai a juhtenyésztés fejlődésének fölöttébb kedveznek. Az ország mintegy kétharmada alföldi jellegű és az ott elterülő szikes, apróbb fűnövesű legelők, melyek szarvasmarhával gazdaságosan nem értékesíthetők, a juhtenyésztésre még kiválóan alkalmasnak bizonyultak. Hiba volna azonban azt hinni, hogy az eredményes juhtartás alapfeltételét a szikpadkás legelőterületek adnák meg, mert ezeken csak tengődik a birka.

Kétségtelen, hogy a juhtenyésztésnek egyik alapvető tényezője a legelő és legtöbb esetben annak jövedelmezősége ott is dől el. Egészséges talajú, gyommentesen tartott, gondozott és megfelelő növényzettel benépesített legelő a jó gyapjútermés fél biztosítója.

Ilyen legelő a birka kondícióját egyensúlyban tartja, növeli a testúlyt, csökkenti a téli tartás költségeit és már ezzel a juhtenyésztés jövedelmezőségét alapozza meg.

Juhtenyésztésünk csak akkor mutathat fel számottevő eredményt és csak akkor lehet a magyar közigazdaságnak jelentékeny tényezője, ha a jövőben többet és jobbat termel és amellettt igyekszik azonos minőségű, nagyobb tömegű árut, legyen az tenyészállat, gyapjú, hizott ürü, peccsenyebárány, juhtúró, vagy kikészített bőr, a piacra dobni.

Ha ilyenformán a típustermelés kérdését sikerül tető alá hozni, akkor a helvi viszonyok diktálta bármely tenyésztési irány haszonnal járhat.

A juh három irányú termelőképeséggel bír. Gyapjú-, hús- és tejtermelése igen figyelemreméltó, de természetesen egy fajtában e három tulajdonság egyformán kielégítő mértékben fel nem lelhető.

A magyar juhtenyésztés iránya nem egységes. Sok esetben nem a vidék és a piaci helyzet diktálta körülmények szabták meg a fajták elhelyeződését, hanem sokszor a divat helyezte be nyájukat a nekik meg nem felelő környezetbe.

A juhtenyésztés szervezetlenségében rejlettek azok a hibák, amelyek a multat jellemezték. Ezek azonban szünőfélben vannak és a nyájak óvatos vezetés mellett a helyes irányba terelődnek. A tenyésztés körül ma sokkal kevesebb a hiba, mint a multban volt, inkább az értékesítési lehetőségek nehezültek meg. Sok esetben nincs arányban a termelési költség az eladási árral.

Juhtenyésztésünk fejlődésében a megfontolt és okszerű tenyésztés következtében az utóbbi években igen nagy előretörés történt abban

az irányban, amely úgy a bel-, mint a külföldi piacok igényének kielégítését célozza. Utalok itt a tipustermelésre és a teljesítőképesség fokozására. Hogy a siker még mindig nem teljes, annak oka abban is keresendő, hogy még nincsen egységes nemzetközi finomsági skála és emiatt annyira különbözők a gyakorlati finomságbecslések.

A magyar gyapjú keresettségét nagyon emelné, ha sikerülne vidékenként egységesen termelő nyájakat kitenyészteni és a juhtartó gazdákat a gyapjúexport igényeinek megfelelő nyáj- és gyapjúkezelésre kioktatni.

Az a típusú fésűgyapjú, amely a külföldön is nagyon keresett, legtöbbször a magyar fésűs nyájak termése. Ennek a gyapjúnak megvan a kivánt magassága, keménysége, fénye és finomsága; általában bírja az exportárú karakterét. Nagy előnye még az is, hogy nagy tömegben és azonos minőségben kerülhet a piacra.

Azok a tenyésztési irányzatok, amelyek ma országos viszonylatban érdeklődésre számíthatnak és amelyekkel megfelelő viszonyok mellett foglalkozni gazdaságos, fajtánként a következők: A „posztó és szövetgyapjas merinók“, a „magyar fésűs gyapjas“ nyájak, amelyek keretébe beleolvadt a „francia irányú fésűs“-birka: a „rambouillette“ és a különféle fésűs gyapjas tájfajták is. Nemkülönben a „húsmerinó“, ezenkívül a kimondottan fejős juhok képviselői és egyes angol húsfajták.

A közelmúlt esztendő gyapjúpiaci áralakulásai azt engedték sejtetni, hogy a „posztó- és szövetgyapjas merinót“ a fésűs fajták lassan kiszorítják és nem sok idő múltán csak a tankönyvek ismeretik ezt az értékes nagymultú birka fajtát.

Hogy ez nem így történt, nagy nyeresége a textiliparnak és sok reményre jogosítja a tenyésztőket. Kétségtelen, hogy bizonyos konjunkturális világpiacon hatás alatt az egyes tenyészetekbe beiktatott cseppvérkeresztetés folytán a posztógyapjas merinók gyapjúminőségében változások álltak be, különösen a szál hosszában, annak finomságában, nemkülönben a test súlyában és nagyságában, amelyek a fajtajelleg eredeti tisztaságát hátrányosan érintik. *Ezeknek az igen finom gyapjút termelő nyájaknak nagy jelentőségük és jövőjük van.*

A posztógyapjú keresettsége úgy a bel- mint a külföldön igen nagy és a tisztavérben tenyésztett nyájaktól származó tenyészanyag mindig bevőre talál.

Amint a piac a jobb szálfinomságú, hosszabb, kemény, tisztafényű fésűs gyapjút kereste, a juhtenyésztők minden konzervatív álláspont feladása nélkül, nagy megértéssel törekedtek arra, hogy ezeknek az igényeknek megfelelőleg nagyobb tömegű, azonos minőségű gyapjút hozzanak forgalomba.

Az ilyen típusú gyapjúszükséglet kielégítésénél jut nagyfontosságú szerep a magyar fésűsnyájaknak és egész nyomatékkal állíthatom, *hogy gyapjútermésünk jó hírre ezen a nyájakon nyugszik.*

A magyar fésűsnyájak további fejlesztése országos érdek, mert a fésűs gyapjú keresettsége, a magyar fésűsbirka edzettsége, a nagyobb

testsúlya, fejésre való hajlamossága és annak az a jótulajdonsága, hogy fejlett korában a külterjes viszonyokat is eltűri, érdemessé tették a fokozott felkarolásra.

Az alföldi országrészekben, különösen a külterjesebb állattenyésztésre alkalmas vidékeken élő juhanyagot — amelyben ugyan igen jelentékeny típusváltozatok fordulnak elő, nagyjában azonban fésűgyapjút termelnek — általában „hazai fésűs”-birka elnevezés alatt szokták emlegetni.

Ha az egyes nyájak strukturáját vizsgáljuk, azt látjuk, hogy azokban a tiszta „hazai” vérvonalat idegen származású kosok beavatkozása zavarja. A legtöbb esetben fellelhetők ezekben a nyájakban jól, rosszul alkalmazott keresztezések folytán az elmúlt idők minden évtizedében divatos juhajtának koreszivadékai. Innét van az, hogy a nyájak keretén belül a gyapjúfinomság igen ingadozó és azért szükséges az, hogy a hazai fésűsbirka megjavítására és további nemesítésére minden eszközt felhasználjunk.

A magyar fésűsnyájak fejlődéstörténete azt mutatja, hogy mindenkor a legjobb juhanyag bevonásával történt ezeknek megjavítása. Ennek a fajtának ősbibb formája akkor alakult ki, amidőn a magyar parlagi birka, a posztógyapjas merinó térhódítása idején belekerült a nemesítés munkájába. Különösen akkor mutatkozott nagyobb javulás, amidőn nyugati receptre, a magasabb gyapjúállás kedveltségének idején, a spanyol vérrel már átítatott nyájak tulajdonosai, illetve vezetői a német és francia fésűsanyag iránt érdeklődtek.

Ez időtájban vonult be a legtöbb alföldi jobban vezetett juhászathba a német vér és a „rambouillette”. A később beiktatott boidebucki vérvonalon át pedig eljutunk azokhoz a jóhírű tenyészetekhez, melyek ma is a legjobb hazai fésűs típust képviselik. A német fésűsvér kapcsán jött be a nyájakba a talán kissé lazább strukturájú gyapjúszerkezet, a valamivel vastagabb szálfínomság, de a magasabb nyírósúly is.

Az egyes nyájakba a jobb szálfínomságot, a tömegesebb testet, de a sok ráncot is a rambouillette hozták be.

A tisztavérben tenyésztett francia irányú fésűs rambouillettebirka igen kedvező irányba terelte a fésűsanyag fejlődését. Ennek következménye az, hogy a „nagytestű magyar fésűsbirka” a mai előnyös formájában és nagy teljesítőképességével a jövedelmező juh-tenyésztés keretébe beilleszkehetett.

A gazdasági viszonyok romlásával úgy az egyes nagy nyájak, mint a kistenyésztők már régebben is fejték a magyar fésűsmerinót és azzal a juhászath jövedelmezőségét emelték.

A fejős nyájak tejhozama igen változó, nemcsak azért, mert a nyájak egyedeinek tejhozamában nagy ingadozások vannak, hanem azért is, mert a tejtermelésnél különösen nagy szerep jut egyes fajtáknak, a takarmányozással kapcsolatos legeltetésnek, azonkívül a fejési idő megválasztásának és a tejelés időtartamának.

Messze állunk attól, hogy a kelet-friz juhoknak 5—6 havi fejési idő alatt 600 literen is felül emelkedő tejtermelési színvonalát elérhessük, de minthogy a kiválasztás a fejősjuhászatokban igen hálás tere talál, meg vagyok arról győződve, hogy hamarosan igen nagy javulásról számolhatunk be.

A frizek 2—3 hónapos szoptatás után még hat hónapig fejhetők és 600 litert is adhatnak.

A merinófajták, melyekhez a nagy- és kistestű magyar fésűsök tartoznak, ugyanannyi ideig tartó szoptatás után esetleg 1—5 hónapig fejhetők, de tejlhozamuk csak 10 és 40 liter között mozog. A rackák és a cigájáktól 1½—3 havi szoptatás után ugyanannyi fejési idő alatt 40—50 liter tejet fejnek.

A tejelő nyájak tejszolgáltatására a legelők minősége van döntő befolyással.

A juhtejnek táplálóértéke nagy, de a nyerstej, sajátos mellékze miatt, nem kerül forgalomba.

Általában a gyakorlat azt mutatja, hogy 100 liter tejből kb. 5 kg. vaj, 15—20 kg. gomolya vagy 20 kg. juhsajt nyerhető.

A fejősjuhászatok jelentősége a mai nehéz gazdasági viszonyok következtében igen megnövekedett. A gyapjúhozam mellett előállítható juhtejtöbblet sokban hozzájárulhat külkereskedelmi mérlegünk megjavításához és ezzel a mezőgazdaságnak is segítségére van. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy juhtejtermékből évi 36 vagon behozatalával kell számolnunk, akkor tisztán áll előttünk, hogy miért irányul a juhászatok figyeleme a fejés felé.

Az az általános hit, hogy a merinógyapjú mennyiségében és minőségében a fejés következtében veszítene, ily merev formában nem áll fenn. Kiváló szakemberek pontos mérései alapján tudjuk, hogy az 5 hónapig fejt fésűsmerinó, 4,5—5 kg. sajtprodukción kívül, zsíros gyapjában csak 300 grammot veszített. Az kétségtelen azonban, hogy a gyapjú minőségében némi visszaesés volt tapasztalható. Ezt a csekély veszteséget azonban bőségesen fedezi a sajtból remélhető haszon. Ugyanis a juh testsúlyának 50—120%-át termelheti tejben, kitenyészített fajták pedig testsúlyuk három-hatszorosát is.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy gyenge legelő mellett a fejés beillesztése veszedelmes lehet. Ugyanis ha a tejprodukciónból csak annyi hasznot érünk el, amennyi a fejésre fordított munkát fedezi, akkor fejteni nem gazdaságos, mert hiszen a gyapjú mennyisége és minősége is szenved.

Az a termelőképeség, amely ma már a magyar fésűsfajta általános tulajdonságaképpen domborodik ki, arra enged következtetni, hogy **a jövő birkája a kéthaszaú fejősjuh.**

A húsmerinótenyésztés akkor vett nagy lendületet, amikor a tengerentúlon olesón termelt gyapjú az európai gyapjúpiacok árait versenyével letörte. Az áresés akkor nem kímélte meg a legfinomabb posztógyapjútételeket sem. Ezek az idők adták azt az eszmét a juhtenyésztő

gazdáknak, hogy az eddigi lassabban fejlődő, igénytelenebb és kisebb testű birka helyett gyors fejlődésű, nagyobb testű, jobb húsformákat mutató, nagytömegű és elég finom gyapjút termelő juhot tenyésztsenek. Így terjedt nálunk is a húsmerinó.

A húsmerinók jelentőségét nem annyira a hús-, mint inkább a gyapjútermelésük adja meg. A birkahússal szemben különösen a városi húsfogyasztó lakosság idegenkedik, az exportlehetőség pedig szűnőfélben van, végül a tanyai és falusi lakodalmi és szüreti alkalmak inkább a mustrabirkák fogyasztói, — így tehát a húsmerinók iránt a kereslet megcsappant. A húsmerinó eltartása költségesebb, mint a magyar fésűsbirkáé. Fejni nem tanácsos. Előnye, hogy megfelelő tartás mellett szaporasága kielégítőbb, mint a magyar fésűsé. Ez a fajta birka a jobb gazdasági viszonyok között levő Dunántúlon megfelelőnek bizonyult, az Alföldön azonban nem tudott a környezetbe teljesen beleilleszkedni.

Az angol húsfajták, melyek hazánkban itt-ott fellelhetők, nem egy tenyésztési irányzat keretébe belehelyezett nyájak, hanem a divat vagy kedvező körülmények folytán beállított alkalmi juhászatok.

A karakülbirkát nálunk csak kis számban tenyésztik. Kevés a gyapjúhozama, amely e mellett még fekete is, így a piacon rosszul értékesül. A karakül-tenyésztésnek azonban újabban még hazánkban is lehet jelentősége, mert a báránybőrdivat általában erősen hódít.

A kikészített magyar báránybőrnek igen jó piaca van London és Amerika felé. A budapesti bőrgyárak érdeme, hogy ezt az iparágat oly tökélyre vitték, hogy nemcsak eddigi behozatalunk maradt el, amely Olaszország, Spanyolország és Portugáliából jött, de számottevő kivitelünk is van.

Végül csak azt óhajtom még leszögezni, hogy a juhtenyésztés általános érvénnyel bíró irányát mereven kijelölni nem lehet, mert annak helyességét nemcsak a fajta, a természeti tényezők, a piac stb. döntik el, hanem nagymértékben befolyásolja azt a gazda anyagi és szellemi felkészültsége is.

A juhtenyésztés jövő irányainak kérdése oly tudományos és gyakorlati láncszemekből fonódott össze országos kérdéssé, amelyet a gyakorlati gazdák a legnagyobb igyekezettel törekednek megoldani és minden alkalmat megragadnak, amely a juhászat ügyét előbbre viszi és a helyes irányba terelheti.